

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

НІЖИНСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ

Федоренко Л.В., Панченко О.Д.

**ПРАКТИКУМ ПО
БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ**

Ніжин -2013

УДК 657

Рекомендовано Вченою радою Ніжинського агротехнічного інституту
Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Протокол № ____ від _____

Укладач:

Федоренко Л.В., викладач (ВП НУБІП України «Ніжинський агротехнічний інститут»)

Рецензенти:

Овчарик З.Д., кандидат економічних наук (ВП НУБІП України «Ніжинський агротехнічний інститут»)

Городецька М.О., кандидат економічних наук, доцент (Ніжинський державний університет ім. Миколи Гоголя)

Практикум по бухгалтерському обліку: навч. посібник Укл.
Федоренко Л.В. – Ніжин:ПП Лисенко М.М., 2013 – 63 с.

© Федоренко Л.В., Панченко О.Д., 2013

© ПП Лисенко М.М.,2013

ВСТУП

Облік виник і розвивається у зв'язку з потребою суспільства в необхідній і достатній інформації щодо наявності та руху майна з метою контролю та управління господарськими процесами і їх результатами.

Бухгалтерський облік є локальним і включає всю технологію інформаційного процесу, яка охоплює процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємств, організацій і установ зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень. З огляду на це він перетворився на міжнародну мову бізнесу і став обов'язковою передумовою успішної діяльності всіх господарюючих суб'єктів.

Бухгалтерський облік нині є важливою складовою економічної науки, забезпечуючи технологію отримання необхідної інформації про господарюючий суб'єкт. Він тісно пов'язаний із такими науками, як статистика, фінанси, менеджмент, із правовими та соціальними науками. Основоположні принципи бухгалтерського обліку є однаковими для господарюючих суб'єктів всіх видів економічної діяльності й забезпечують єдині підходи щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

Бухгалтерський облік як навчальна дисципліна формує систему знань студентів щодо методології та організації бухгалтерського обліку, використання облікової інформації для складання звітності, економічного аналізу, аудиту і контролю, прийняття управлінських рішень. Вона є базовою для вивчення курсів "Фінансовий облік", "Управлінський облік", "Економічна статистика" та інших спеціальних курсів. Цей підручник написано відповідно до затвердженої програми. У ньому в логічній послідовності-викладені теоретичні основи предмета, методу, техніки, форм і організації ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 1

«Предмет і метод бухгалтерського обліку»

Після проведення практичної роботи студент повинен вміти:

1. формулювати сутність бухгалтерського обліку;
2. розкривати взаємозв'язок плану рахунків і фінансової звітності;
3. групувати господарські операції і джерела підприємства в балансовій статті;
4. групувати отримані балансові статті по розділах активу та пасиву балансу.

Ключові поняття: господарська операція, господарські засоби, джерела утворення господарських засобів.

Предмет бухгалтерського обліку охоплює весь процес відтворення, тобто виробництво, розподіл, обіг та споживання, зокрема вивчення стану й використання коштів підприємства у процесі господарської діяльності, для здійснення якої кожне підприємство має майно – **господарські засоби**, що утворюються за рахунок певних **джерел** (прибутку, позичених коштів, вкладень засновників).

Господарські засоби – це ресурси, що відповідають трьом основним вимогам, є власністю підприємства та мають для нього певну цінність і вартість (будівлі, споруди, матеріальні ресурси, устаткування).

Господарські засоби підприємства можуть класифікуватися за трьома напрямками:

1. за їх функціональною роллю в процесі діяльності;
2. за складом і розміщенням;
3. за джерелами їх утворення.

За функціональною роллю всі господарські засоби поділяються на оборотні та необоротні. До **необоротних відносяться** основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові біологічні активи та фінансові інвестиції.

Оборотними називають засоби, які використовуються підприємством повністю в одному виробничому циклі. До **оборотних засобів відносять**: всі предмети праці (сировина, матеріали, паливо та ін.), деяку частину засобів праці (інструменти, інвентар), що входять до складу малоцінних швидкозношуваних предметів (МШП), всі засоби обігу (готова продукція, товари, грошові кошти, кошти в розрахунках).

Відокремлюють такі джерела формування господарських засобів:

- власний капітал (статутний, пайовий, додатковий, резервний, вилучений, неоплачений капітал, нерозподілений прибуток);
- забезпечення наступних витрат і платежів (персоналу, інше забезпечення цільового фінансування);
- довгострокові зобов'язання (довгострокові кредити банків, інші довгострокові зобов'язання, відстрочені податкові зобов'язання);
- поточні зобов'язання (короткострокові кредити банків, поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, векселі видані, кредиторська заборгованість, поточні зобов'язання за розрахунками).

У сукупності всі господарські засоби прийнято називати **активами**, а джерела їх утворення – **пасивами**.

Сукупність однорідних господарських операцій складає відповідний **господарський процес**.

Отже, об'єктами предмета бухгалтерського обліку є активи, пасиви та господарські процеси

Завдання 1. На основі даних представлених в табл.1.1 «Склад господарських операцій підприємства на 01.жовтня 20__р» необхідно визначити розміри господарських засобів і джерела утворення.

Табл. 1.1

Склад господарських операцій підприємства на 01 жовтня 20__р.

Найменування господарських засобів	Сума, грн.	Господарські засоби	Джерела утворення
1. Земельні ділянки	45000,00		
2. Довгострокова дебіторська заборгованість	2000,00		
3. Сировина і матеріали	350,00		
4. Готова продукція	80000,00		
5. Залишок коштів у касі	100,00		
6. Розрахунки з покупцями та замовниками	5000,00		
7. Будівлі та споруди	300000,00		
8. Малоцінні необоротні матеріальні активи	750,00		
9. Довгострокові фінансові інвестиції	100000,00		
10. Поточні біологічні активи	200000,00		
11. Розрахунки з підзвітними особами	35,00		
12. Паливо	4000,00		
13. Права користування майном	32000,00		
14. Машини та обладнання	160000,00		
15. Незавершене будівництво	1300,00		
16. Малоцінні швидкозношувані предмети	400,00		
17. Розрахунки за претензіями	280,00		
18. Транспортні засоби	500000,00		
19. Запасні частини	600,00		
20. Товари	2500,00		
21. Багаторічні насадження	80000,00		
22. Права на об'єкти промислової власності	18000,00		
23. Будівельні матеріали	900,00		
24. Незавершене будівництво	1500,00		
25. Залишок коштів на поточному рахунку	12000,00		

26. Статутний капітал	700000,00		
27. Довгострокові кредити банків	300000,00		
28. Розрахунки з постачальниками та підрядниками	63000,00		
29. Резервний капітал	210000,00		
30. Розрахунки за виплатами працівникам	7500,00		
31. Довгострокові векселі видані	5000,00		
32. Нерозподілений прибуток	38000,00		
33. Розрахунки за податками та платежами	8000,00		
34. Довгострокові зобов'язання з оренди	22000,00		
35. Додатковий вкладений капітал	20000,00		
36. Розрахунки з іншими кредиторами	18000,00		
37. Відстрочені короткострокові кредити банків	100000,00		
38. Інший додатковий капітал	102000,00		
39. Розрахунки за страхуванням	2000,00		
40. Неоплачений капітал	87085,00		
41. Розрахунки з учасниками	50000,00		

Завдання 2. Провести групування господарських засобів і джерел утворення відповідно до прийнятої класифікації на підставі даних табл. 1.2 «Склад господарських операцій підприємства на 01 жовтня 20__р».

Табл. 1.2

Класифікація господарських засобів і джерел їх утворення на підприємстві

Господарські засоби за складом і розміщенням	Сума, грн.	Джерела утворення і призначення господарських засобів	Сума, грн.
I. Засоби у сфері виробництва		I. Джерела власних засобів (капітал)	
1. Засоби праці		1. Статутний капітал	
		2. Знос нематеріальних активів	

		3.Знос основних засобів	
		4.Резервний капітал	
		5.Прибутки нерозподілені	
Усього		Усього по розділу I	
1. Предмети праці		II.Забезпечення наступ-них витрат і платежів:	
		1) резерв на відпустки	
		2) цільове фінансування	
		Усього по розділу II	
		III. Джерела позичених та залучених засобів (зобов'язання)	
		1.Кредити банку:	
		1)довгострокові	
Усього		2)короткострокові	
2. Незавершене виробництво		2.Кредиторська заборгованість за товари, послуги	
Усього по розділу I		3.Векселі видані	
II. Засоби у сфері обігу		4.Зобов'язання по розподілу суспільного продукту;	
1. Готова продукція для реалізації		1)заборгованість по оплаті праці	
		2)заборгованість перед бюджетом	
2. Грошові кошти		3)заборгованість органам соціального страхування	
		5.Інші поточні зобов'язання	
3.Кошти в розрахунках:			
1)закупівельних організацій			
2)векселі одержані			
3)розрахунки з учасниками			
4)підзвітні особи			
Усього по розділу II		Усього по розділу III	
III. Засоби невиробничої сфери		IV. Доходи майбутніх періодів	
IV. Нематеріальні активи			

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2

«Документація господарських операцій»

Після проведення практичної роботи студент повинен:

1. знати види документів, які необхідно використовувати, залежно від ситуації;
2. знати основні реквізити бухгалтерських документів;
3. уміти оформляти основні первинні документи бухгалтерського обліку.

Ключові поняття: документ, реквізит, первинний документ, зведений документ, розпорядні, виправдні, комбіновані, внутрішні, зовнішні, одноразові, нагромаджувальні, зовнішні, внутрішні документи, документи бухгалтерського оформлення.

Слово «документ» походить від латинського слова «dokumentum», що означає «свідоцтво», «доказ».

Відображення господарських операцій в бухгалтерських документах називається **документуванням**, а сукупність бухгалтерських документів називається **документацією**.

Класифікація документів - це поділ їх на групи за певними ознаками. **За призначенням** документи поділяють на розпорядчі, виправдні, документи бухгалтерського оформлення, комбіновані.

За порядком складання документи поділяють на:

- первинні, які складають в момент здійснення господарської операції;
- зведені документи складають на підставі даних однорідних первинних документів шляхом групування і узагальнення показників.

За способом охоплення операцій документи поділяють на одноразові і нагромаджувальні.

Завдання 2. Скласти прибутковий касовий ордер на оприбуткування грошей в касу від Петренка невикористані підзвітні суми 03.10.20__р. - 60грн. Підприємство ЗАТ «Немирів».

Код за ЄДРПОУ 386287367263762.

Головний бухгалтер – Семенюк Л.К.

Директор – Панасюк Т.Р.

Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ _____ _____ (найменування підприємства, установи, організації)					(найменування підприємства, установи, організації) КВИТАНЦІЯ до прибуткового касового ордера № _____ від «__» _____ 20__р. Прийнято від _____ Підстава _____ Сума _____ _____ (словами) _____ грн. ____ коп. М.П. Головний бухгалтер _____ (підпис, прізвище, ініціали) Касир _____ (підпис, прізвище, ініціали)
ПРИБУТКОВИЙ КАСОВИЙ ОРДЕР № _____ від «__» _____ 20__р.					
Кореспон- дуючий рахунок, субрахунок	Код аналітичного рахунку	Сума, цифрами	Код цільового призначення		
Прийнято від _____ _____ Підстава _____ _____ Сума _____ грн. ____ коп. _____ (словами)					
Додатки _____ Головний бухгалтер _____ _____ (підпис, прізвище, ініціали) Одержав касир _____ _____ (підпис, прізвище, ініціали)					

Завдання 3. Заповнити лімітно-забірну карту № 545 від 05.10.20__ р. на видачу нафтопродуктів зі складу на підставі таких даних: водію

вантажного автомобіля Павленку С.О. відпущено їх для використання під час перевезення урожаю. Ліміт видачі і ціну взяти із завдання 1.

Нафтопродукти відпускались:

Дата відпуску	Солідол, л.	Бензин А-76л.	Дизельне паливо,л.
06.10	15	10	10
07.10	20	7	15
10.10	25	5	25
11.10	15	10	26
15.10	10	8	19
16.10	15	10	25

Завдання 4. Зробити перевірку документів із завдання 1,2,3 у студента, що сидить поруч. Знайти помилки і порушення в документах, які перевірялися.

Завдання 5. Назвати документи, які використовуються при здійсненні:
касових операцій _____
банківських розрахунків _____
розрахунків з покупцями та замовниками _____
розрахунків з постачальниками та підрядниками _____

Висновки

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 3

«Бухгалтерський баланс»

Після проведення практичної роботи студент повинен уміти:

1. розрізняти типи балансових змін;
2. скласти бухгалтерський баланс.

Ключові слова: метод бухгалтерського обліку, бухгалтерський баланс, актив, пасив.

Метод бухгалтерського обліку - це сукупність способів і прийомів, за допомогою яких господарська діяльність підприємства відображається в обліку.

Баланс - це система операцій взаємопов'язаних показників, які характеризують співвідношення чи рівновагу в явищах або процесах, що періодично змінюються.

Як метод бухгалтерського обліку, баланс означає подвійне групування засобів підприємства та їх узагальнене відображення в грошовому вимірнику на певну дату.

Бухгалтерський баланс має дві частини: **актив (А) і пасив (П).**

$$\text{Актив (А)} = \text{Зобов'язання (З)} + \text{Власний капітал (ВК)}$$

Із цього рівня випливає:

$$\text{ВК} = \text{А} - \text{З}$$

Активи - це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

Актив балансу складається з трьох частин:

- 1) необоротні активи;
- 2) оборотні активи;

3) витрати майбутніх періодів.

Пасив включає п'ять розділів:

- 1) власний капітал;
- 2) забезпечення майбутніх витрат і платежів;
- 3) довгострокові зобов'язання;
- 4) поточні зобов'язання;
- 5) доходи майбутніх періодів.

Господарські операції підприємства зумовлюють зміну в статтях активу і (або) пасиву балансу (**балансові зміни**). Вони можуть бути чотирьох типів:

I тип - А плюс (+); А мінус (-);

II тип - П плюс (+); П мінус (-);

III тип - А плюс (+); П плюс (+);

IV тип - А мінус (-); П мінус (-).

Завдання 1. На підставі практичної роботи №3 скласти баланс підприємства

БАЛАНС

Рахунок	АКТИВ	Сума	Рахунок	ПАСИВ	Сума
	I. Нематеріальні активи			I. Власний капітал	
12	Залишкова вартість		40	Статутний капітал	
	Первісна вартість		43	Резервний капітал	
13	Знос		44	Прибутки нерозподілені	
15	Незавершене будівництво			Усього по розділу I	
	Основні засоби			II. Забезпечення наступних витрат платежів	
10	Залишкова вартість		471	Зобов'язання виплати відпусток	
	Первісна вартість				
13	Знос		48	Цільове фінансування і цільові надходження	

14	Довгострокові інвестиції			Усього по розділу II	
	Усього по розділу I			III. Довгострокові зобов'язання	
	II. Оборотні активи		50	Довгострокові кредити банків	
20	Виробничі запаси			IV. Поточні зобов'язання	
21	Поточні біологічні активи		60	Короткострокові кредити банків	
22	МШП		62	Векселі видані	
23	Незавершене виробництво		63	Кредиторська заборгованість за товари, послуги	
26 27	Готова продукція		64	Заборгованість бюджету	
28	Товари		65	Заборгованість зі страхування	
341	Векселі одержані		66	Зобов'язання з оплати праці	
36	Дебітори(покупці)		68	Інші поточні зобов'язання (позики натуральні)	
67	Розрахунки з учасниками			Усього по розділу IV	
37	Інша дебіторська заборгованість			V. Доходи майбутніх періодів	
35	Поточні фінансові інвестиції				
30 31	Грошові кошти				
	Усього по розділу II				
39	Витрати майбутніх періодів				
	БАЛАНС			БАЛАНС	

Висновки

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 4

«Система рахунків і порядок відображення в них господарських операцій»

Після проведення практичної роботи студент повинен вміти

1. визначати господарські операції та їх типи змін по відношенню до балансу, а також їх вплив на підсумок балансу;
2. відкривати рахунки, складати господарські операції, розносити суми господарських операцій по рахунках бухгалтерського обліку;
3. складати оборотно-сальдову відомість;
4. формувати синтетичні та аналітичні рахунки та їх структурні елементи;
5. підраховувати оборот на синтетичних і аналітичних рахунках;
6. скласти оборотну відомість синтетичних рахунків і обігову відомість аналітичних рахунків;
7. проводити звірку даних синтетичного і аналітичного обліку.

Ключові поняття: рахунок, дебет, кредит, активний рахунок, пасивний рахунок, дебетовий оборот, кредитовий оборот, сальдо, кореспонденція рахунків, бухгалтерське проведення, подвійний запис, синтетичні рахунки, субрахунки, аналітичні рахунки, обороти, оборотна відомість, оборотний баланс.

Рахунки бухгалтерського обліку - це спосіб економічного групування і відображення наявності та руху доходів, витрат, активів, зобов'язань і власного капіталу підприємства, установи, організації.

Ліву її частину називають **дебет**, праву - **кредит**.

Активні рахунки призначені для обліку наявності і змін активів підприємства.

Пасивні рахунки призначені для обліку наявності і зміни зобов'язань і власного капіталу.

Кожний рахунок має назву відповідно до статті балансу і може мати початковий і кінцевий залишок, який називається **сальдо**.

Оборотом називається сума записів по господарських операціях без початкового залишку.

С-до кінцеве активного рахунку дебетове =

С-до на початок дебетове + оборот по Д^Г – оборот по К^Г.

С-до кінцеве пасивного рахунку дебетове =

С-до на початок кредитове + оборот по К^Г – оборот по Д^Г.

Всі операції на бухгалтерських рахунках записується способом подвійного запису.

Подвійний запис господарських операцій - це спосіб відображення операції на двох взаємопов'язаних рахунках в одній і тій же сумі - по дебету одного рахунка і по кредиту іншого.

Взаємозв'язок між Д^Г і К^Г рахунків по господарській операції називається **кореспонденцією рахунків (бухгалтерським проведенням)**.

Кореспонденція рахунків буває **проста** (запис господарської операції на двох рахунках) і **складна** (запис господарської операції більше ніж на двох рахунках).

Бухгалтерські рахунки для обліку стану активів, капіталу, зобов'язань і господарських процесів залежно від деталізації інформації поділяються на **синтетичні** (рахунки першого порядку), **субрахунки** (рахунки другого порядку) та **аналітичні** (рахунки третього порядку.)

Синтетичні рахунки - це балансові рахунки, призначені для обліку наявності і змін економічно однорідних груп активів, зобов'язань, капіталу, витрат і доходів у грошовому виразі (містять дані про стан господарських коштів, джерел і процесів в узагальненому вираженні «Виробництво»).

Субрахунки - перший ступінь деталізації синтетичних рахунків («Рослинництво», «Тваринництво», «Промислове виробництво»).

Аналітичні - це рахунки, призначені для обліку наявності і змін конкретних видів активів, зобов'язань, власного капіталу («Пшениця», «Ячмінь», «Жито»; «Молоко», «Мед»; «Олія», «Мука»).

Для перевірки записів у синтетичних та аналітичних рахунках складають **оборотну відомість**.

Усі бухгалтерські рахунки для зручності використання об'єднані в єдиний документ. **План рахунків** - це економічно обґрунтований систематичний перелік рахунків, необхідних для поточного обліку господарської діяльності підприємства.

План рахунків включає в себе 9 класів балансових рахунків, у основу групування яких покладено економічні особливості облікових об'єктів. У окремий нульовий клас виділені позабалансові рахунки.

Завдання 1. Записати всі суми по рахунку «Каса», визначити кінцевий залишок грошей у касі.

Початковий залишок у касі підприємства (грн.)	250
У касу одержано (грн.)	
1. З розрахункового рахунку на виплату заробітної плати	10550
2. Від реалізованої продукції готівкою	400
Видано з каси (грн.)	
3. Заробітну плату робочим	8700
4. У підзвіт службовцям на виплати по відрядженню	120
5. Внесено в банк невизначену суму заробітної плати	5350

Завдання 2. Записати суму на рахунок «Кредити банку», визначити суму, яку було погашено.

Початкова сума заборгованості відділенню банку по позиках (грн.)	35000
Повернено банку частину позики	20000
Одержано нову позику	10000
Погашено позику банку в повному обсязі	

Подвійний запис

Завдання 3. Визначити кореспонденцію рахунків таких господарських операцій.

Господарські операції	Сума, грн.	Кореспондуючі рахунки			
		дебет		кредит	
		Сума	Рахунок	Сума	Рахунок
Придбано будівельні матеріали. Оплачено з поточного рахунку	15000				
Видано головному бухгалтеру кошти з каси на відрядження	255				
Одержано матеріали від постачальника	540				
Нараховано дивіденди учасникам за рахунок прибутку	4580				
Видано з каси заробітну плату працівникам	5200				

Синтетичний та аналітичний облік

Завдання 4. На підставі даних при стан господарських засобів та джерел їх утворення на 30.10.20__р. відкрити рахунки синтетичного обліку, попередньо визначивши суму господарських засобів.

Шифр синтетич- ного рахунку	Найменування	Сума, грн	Госпо- дарські засоби, грн	Джерела господ- дарських засобів, грн
10	Основні засоби	1460000		
13	Знос основних засобів	270700		
27	Готова продукція с.-г. призначення	200000		
208	Корми, насіння	8000		
201	Сировина і матеріали	2700		
23	Виробництво	118000		
92	Адміністративні витрати	19400		
30	Каса	1500		
31	Поточний рахунок у банку	22000		

63	Розрахунки з постачальниками	89600		
65	Розрахунки по страхуванню	2860		
66	Розрахунки з оплати праці	65000		
372	Розрахунки з підзвітними особами	200		
64	Розрахунки за податками і платежами	8600		
68	Розрахунки з дебіторами	5060		
40	Статутний капітал	1431630		
471	Забезпечення виплат відпусток	4450		
60	Короткострокові позики банку	94000		
15	Капітальні інвестиції	40000		
68	Розрахунки з кредиторами	3800		
	Усього	3943800	1971900	1971900

Завдання 5. На підставі нижченаведених інвентаризаційних описів залишків господарських засобів та джерел їх утворення на 30.10.20__р. відкрити аналітичні рахунки до синтетичних рахунків «Сировина і матеріали», «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», «Розрахунки з дебіторами та кредиторами».

Інвентаризаційний опис до рах. «Сировина і матеріали»

№ з/п	Найменування добрив	Одиниця виміру	Кількість, т	Ціна, грн.	Сума, грн.
1	Аміачна селітра	Т	30	500	15000
2	Натрієва селітра	Т	50	100	5000
3	Суперфосфат гранульований	Т	10	700	7000
	Всього				27000

Інвентарний опис до рах. «Розрахунки з постачальниками»

Найменування постачальників		Сума по кредиту, грн.
1.	Райагропостач	69000
2.	Комбікормовий завод	20600
	Всього	89600

Інвентарний опис до рах. «Розрахунки з підзвітними особами»

ПІБ	Посада	Сума по дебету, грн.
Ромашко А.С.	Завгосп	145
Грінюк Н.Д.	Експедитор	46
Всього		200

Інвентарний опис до рахунка «Розрахунки з дебіторами і кредиторами»

№ з/п	Найменування організацій	Сума, грн.	
		По дебету	По кредиту
1	Санаторій «Чайка»	2100	
2	Морозівське відділення зв'язку		160
3	Агрофірма «Мічурінець»		4900
4	Мале підприємство «Промінь»	1700	
		3800	3060

Завдання 6. Скласти бухгалтерські статті (проводки) у реєстраційному журналі на підставі нижченаведених господарських операцій:

Реєстраційний журнал господарських операцій за жовтень 20__р.

№ з/п	Господарські операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Д ^т	К ^т	
1.	Рахунок-фактура №112. Одержано від райагропостач в рахунок майбутніх розрахунків мінеральні добрива			
	1) аміачна селітра, 3т по 500грн/т			1500
	2) сіль калійна, 7т по 100грн/т			700
	Всього			2200
2.	ВКО №89: видано з каси Яценку Г.Н. на витрати на відрядження			800
3.	Авансовий звіт №35. Віднести витрати по відрядженню Яценка Г.Н. на загальногосподарські витрати			690
4.	ПКО №85. Надійшли в касу від Яценка Г.Н. невитрачені кошти на відрядження			110
5.	Платіжне доручення №317. Перерахувати з поточного рахунка кошти райагропостач за мінеральні добрива			2200
6.	Акт на внесення мінеральних добрив. Внесені мінеральні добрива під озимі зернові:			

	1) аміачна селітра, 30 т по 500грн/т			15000
	2) сіль калійна, 10т по 100грн/т			1000
	Всього			16000
7.	Нараховано знос на основні засоби, які використовувались при вирощуванні озимих зернових			4200
8.	Виробничий звіт. Нараховано заробітну плату робітникам рослинництва			8000
9.	Те ж. Належить органам соціального страхування від суми нарахованої заробітної плати (37,5%)			3000
10.	Відраховано у резерв на відпустки від суми нарахованої зарплати (5%)			400
11.	Розрахунково-платіжна відомість. Утримано прибутковий податок із заробітної плати			580
12.	ПКО №86. Надійшло в касу з поточного рахунка на виплату заробітної плати робітникам			7420
13.	Авансовий звіт № 37-39. Оприбутковуються, сплачені за рахунок підзвітних сум завгоспа Ромашка А.С., сільськогосподарські продукти (рахунок 27)			125
14.	Авансовий звіт №40. Списуються з підзвіту експедитора Гринюка Н.Д., гроші, які були витрачені на навантаження кормів			32
15.	Платіжне доручення №222. Перераховано з поточного рахунка за поштово-телеграфічні витрати Морозівському відділенню зв'язку			180
16.	Платіжне доручення №312,238. Надійшли на поточний рахунок підприємства кошти від:			
	1) санаторію «Чайка» за фрукти			1300
	2) малого підприємства промінь за розсаду			1700
	Всього			3000
17.	Рахунок №49. Нараховано на користь Морозівського відділення зв'язку			160
18.	Рахунок-фактура №138. Надійшли й оприбутковано корми від комбікормового заводу			7100
19.	Платіжна вимога №214,103. Перераховано за рахунок короткострокових позик Держбанку на погашення кредиторської заборгованості:			
	1) райагропостая за запчастини			3700
	2) комбікормовому заводу за комбікорми			15400
	Всього			19100

20.	Рахунок-фактура №32. Куплено за рахунок наступних витрат насіння с.-г. агрофірми «Мічурінець»			580
21.	ВКО №90. Видана з каси заробітна плата робітникам і службовцям			7360
22.	Списано загальногосподарські витрати на фінансові результати (суму визначити)			

Завдання 7. Записати господарські операції на рахунки синтетичного та аналітичного обліку, підрахувати обороти за місяць і вивести залишки на кінець місяця по цих рахунках. Скласти оборотні відомості по рахунках.

Аналітичні рахунки до рахунка 201 «Сировина і матеріали»

Аміачна селітра

Д ^Г				К ^Г			
№ статті	Кількість, т	Ціна	Сума	№ статті	Кількість, т	Ціна	Сума
С-до поч.							
Об Д ^Г		х		Об К ^Г		х	
С-до кін.		х		х	х	х	х

Сіль калійна

Д ^Г				К ^Г			
№ статті	Кількість	Ціна	Сума	№ статті	Кількість	Ціна	Сума
С-до поч.							
Об Д ^Г		х		Об К ^Г		х	
С-до кін.		х		х	х	х	х

Суперфосфат гранульований

Д ^Г				К ^Г			
№ статті	Кількість	Ціна	Сума	№ статті	Кількість	Ціна	Сума
С-до поч.							
Об Д ^Г		х		Об К ^Г		х	
С-до кін.		х		х	х	х	х

Аналітичні рахунки до рах. 372 «Розрахунки з підзвітними особами»

Ромашко А.С. - завгосп				Гринюк Н.Д. - експедитор			
Д ^Г		К ^Г		Д ^Г		К ^Г	
№ статті	Сума	№ статті	Сума	№ статті	Сума	№ статті	Сума
С-до поч.							
Об Д ^Г		Об К ^Г		Об Д ^Г			Об К ^Г
С-до кін.							

Яценко Г.І. - інженер			
Д ^Г		К ^Г	
№ статті	Сума	№ статті	Сума
С-до поч.			
Об Д ^Г		Об К ^Г	
С-до кін.			

До рах. 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

Райагропостач				Комбікормовий завод			
Д ^Г		К ^Г		Д ^Г		К ^Г	
№ статті	Сума	№ статті	Сума	№ статті	Сума	№ статті	Сума
С-до поч.							
Об Д ^Г		Об К ^Г		Об Д ^Г			Об К ^Г
С-до кін.							

До рах. 68 «Розрахунки за іншими операціями»

Санаторій «Чайка»				Морозівське відділення зв'язку			
Д ^Г		К ^Г		Д ^Г		К ^Г	
№ статті	Сума	№ статті	Сума	№ статті	Сума	№ статті	Сума
С-до поч.							
Об Д ^Г		Об К ^Г		Об Д ^Г			Об К ^Г
С-до кін.							

КПС «Мічурінець»				Мале підприємство «Промінь»			
Д ^Г		К ^Г		Д ^Г		К ^Г	
№ статті	Сума	№ статті	Сума	№ статті	Сума	№ статті	Сума
С-до поч.							
Об Д ^Г		Об К ^Г		Об Д ^Г			Об К ^Г
С-до кін.							

Шифр рахун-ка	Найменування рахунка	Сальдо на початок		Обороти		Сальдо на кінець	
		Д ^Г	К ^Г	Д ^Г	К ^Г	Д ^Г	К ^Г
10							
13							
15							
201							
208							
231							
27							
30							
31							
372							
40							
471							
60							
63							

3.						
4.						
5.						
Всього						

Завдання 8. На підставі даних оборотних відомостей по рахунках синтетичного обліку і окремих оборотних відомостей по рахунках аналітичного обліку скласти баланс підприємства на 01.11.20__р.

Баланс підприємства на 01.11.20__р.

Актив

Пасив

Найменування розділів і статей	Сума, грн.	Найменування розділів і статей	Сума, грн.
I. Необоротні активи основні засоби: залишкова вартість первісна вартість знос Усього по розділу I		I. Власний капітал Статутний капітал; Прибутки Усього по розділу I	
II. Оборотні активи: Виробничі запаси; Незавершене виробництво; Готова продукція; Грошові кошти: каса; поточний рахунок; Дебіторська заборгованість: підзвітні особи; інші дебітори. Капітальні інвестиції Усього по розділу II		II. Забезпечення наступних витрат і платежів Забезпечення витрат відпусток Усього по розділу II	
		III. Довгострокові зобов'язання Усього по розділу III	
		IV. Поточні зобов'язання Короткострокові позики банків Кредиторська заборгованість за товари Поточні зобов'язання за розрахунками: з бюджетом; зі страхування; з оплати праці. З учасниками Усього по розділу IV	
БАЛАНС		БАЛАНС	

Завдання 9. Визначте типи змін балансу внаслідок нижченаведених господарських операцій.

№ з/п	Господарські операції	Сума	Дебет	Кредит	Тип зміни
1	Оприбутковано основні засоби	16000			
2	Куплені за рахунок наступних рахунків у райагропостач нафтопродукти та оприбутковані на склад	870			
3	Перераховано з поточного рахунка кошти постачальникам	4500			
4	Нараховано заробітну плату робітникам основного виробництва	12000			
5	Утримано прибутковий податок із зарплати робітників на користь бюджету	1000			
6	Витрачено паливо на основне виробництво	6300			
7	Списано знос ліквідованих основних засобів	5700			
8	Списано залишкову вартість основних засобів, які вибули	300			
9	Видано з каси зарплату робітникам і службовцям	11000			
10	Надійшли кошти в касу з поточного рахунка	11500			
11	Оплачено за рахунок позики банку заборгованість у постачальника	3200			

Висновки

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 5

«Облік процесу постачання»

Після проведення практичної роботи студент повинен вміти

1. визначати фактичну собівартість придбаних товарно-матеріальних цінностей;
2. визначати суми транспортно-заготівельних витрат;
3. визначати фактичну собівартість виготовленої продукції (роботи, послуги);
4. визначати фінансовий результат від реалізації з використанням бухгалтерських розрахунків.

Ключові слова: процес придбання, податок на додану вартість (ПДВ), податковий кредит, транспортно-заготівельні витрати, процес виробництва, готова продукція, об'єкт калькуляції, процес реалізації, прибуток, збиток.

Процес постачання є невід'ємною умовою процесу виробництва. Він складається із сукупності операцій по забезпеченню підприємства необхідними для виробництва предметами праці (сировиною, матеріалами, паливом, тощо).

Податок на додану вартість (ПДВ) – форма вилучення до бюджету частини доданої вартості.

Податкове зобов'язання – сума ПДВ у складі виручки від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, яке підлягає нарахуванню до бюджету.

При відображенні в обліку **основні засоби** оцінюються за первісною вартістю. **Первісна вартість основних засобів, придбаних за гроші**, - це сума фактичних витрат підприємства на їх придбання (за виключення ПДВ) + купівельна вартість.

Транспортно-заготівельні витрати (ТЗВ) – це витрати з доставки матеріальних цінностей на підприємство. До транспортно-заготівельних затрат належать витрати на заготівлю, навантажувально-розвантажувальні роботи, транспортування засобів до місця їх використання, включаючи витрати по страхуванню вантажу та інші витрати, що безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні до використання у запланованих цілях.

Для розподілу ТЗВ спочатку знаходять середній відсоток ТЗВ, використовуючи дані зазначеного субрахунку:

$Ср\%ТЗВ$ – середній відсоток ТЗВ;

$ТЗВ_п$ – транспортно-заготівельні витрати на початок звітного періоду;

$ТЗВ_з$ – транспортно-заготівельні витрати на кінець звітного періоду;

$В_п$ – вартість запасів на початок звітного періоду;

$В_з$ – вартість одержаних у звітному місяці запасів.

Потім середній відсоток використовується для визначення тієї частини транспортно-заготівельних витрат, яка припадає на вартість вибулих запасів.

Для відокремленого обліку ТЗВ можна відкрити субрахунок $20_{ТЗВ}$.

Для визначення первісної вартості придбаних основних засобів і нематеріальних активів призначений рахунок 15 «Капітальні інвестиції».

Завдання 1. Відкрити синтетичні та аналітичні рахунки.

Основні засоби	135560
Знос основних засобів	4800
Сировина й матеріали	67260
Паливо	12660
Транспортно-заготівельні витрати	10000

Виробництво	7000
Готова продукція	24000
Каса	200
Поточні рахунки в банку	128000
Заборгованість підзвітних осіб	120
Статутний капітал	3000000
Прибуток	25000
Заборгованість за короткостроковими позиками	1600
Заборгованість постачальникам	17600
Заборгованість бюджету за податками	6000
Заборгованість за виплатами працівникам	19800
Разом	370000

Завдання 2. Синтетичний облік придбання матеріалів. Визначити кореспондуючі рахунки, занести дані у відкриті рахунки. Невідомі дані визначити самостійно.

№ з/п	Зміст операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.	
		Д ^Г	К ^Г	Часткова	Загальна
1	Прибуткові ордери № 21, 22. Надійшли на склад від ТОВ «Постачальник»: 1) матеріали; 2) паливо. ПДВ			146500 15000	
2	Платіжне доручення №15 АТП - 1: За перевезення на склад: 1) матеріалів; 2) палива. ПДВ			7000 1000 1600	
3	Прибутковий касовий ордер (ПКО) № 15-16. Одержано по чеку: 1) на заробітну плату; 2) господарські потреби; 3) залишок підзвітних сум.			16900 1200 60	
4	Видатковий касовий ордер (ВКО) №5. Видано готівку підзвіт на господарські потреби.			-	600

5	<p>Виписка банку з поточного рахунка. Зараховано короткостроковий кредит банку. Оплачено платіжні вимоги:</p> <p>1) №1 ТОВ «Постачальник»; 2) ТОВ «Вікторія»; 2) АТП – 1.</p>			- 61800 9600 30000	30000
6	<p>Відомість №12. Нараховано за розвантаження:</p> <p>1) матеріалів; 2) палива.</p>			1300 910	
7	<p>ПКО №23. Надійшли на склад від МП «Світанок» за платіжною вимогою №45 матеріали. Податковий кредит у вартості матеріалів.</p>			6400 1280	
8	<p>Авансовий звіт. Списуються витрати по доставці на склад:</p> <p>1) матеріалів; 2) палива</p>			400 162	
9	<p>ВКО №22-23. Видано:</p> <p>1) перевитрати по авансовому звіту; 2) по відомості № 12 заробітну плату.</p>			38 16900	
10	<p>Акт №10. Надійшло без оплати від ТОВ «Майстер» виробниче обладнання (безоплатне обладнання є додатковим капіталом, необоротним активом).</p>				15000
11	<p>Розрахунок бухгалтерії. Списуються розподілені Транспортно-заготівельні витрати на виробництво продукції.</p>				

«Облік процесу виробництва»

Під процесом виробництва розуміють сукупність господарських операцій, пов'язаних з виготовленням продукції (виконанням робіт і послуг).

Для обліку виробничих витрат використовується активний **рахунок 23 «Виробництво»**, на якому збираються всі витрати та визначається фактична собівартість виготовленої продукції.

Витрати, які пов'язані з управлінням підприємством обліковуються на 92 рахунку «Адміністративні витрати» (заробітна плата керівника, головного бухгалтера).

Витрати на збут – це витрати, які пов'язані з реалізацією продукції і обліковуються на 93 рахунку «Витрати на збут» (реклама, тара, оренда приміщення під магазин).

Усі витрати збираються по кредиту 92 і 93 рахунків і списуються на 79 рахунок «Фінансові результати».

Загальновиробничі витрати: по дебету 91 рахунку збираються витрати списані з кредитів рахунків виробничих запасів (Д^Т-91, К^Т-20; Д^Т-91, К^Т-66). Витрати зібрані на 91 рахунку в кінці звітної періоду розподіляються і списуються на 23 рахунок. Після розподілу та списання витрат рахунок 91 закривається.

Облік витрат виробництва повинен забезпечити визначення фактичної собівартості не тільки всієї продукції, і її видів.

Завдання 3. Відкрити рахунки синтетичного обліку на підставі таких даних:

1. Сировина й матеріали	85000
2. Паливо	12000
3. Поточний рахунок у банку	180000
4. Каса	400
5. Розрахунки з робітниками і службовцями	48900
6. Розрахунки з постачальниками й підрядниками	76000
7. Знос основних засобів	21000

8. Основні засоби	359800
9. Готова продукція	56000
10. Основне виробництво	2600
11. Статутний капітал	550000

Завдання 4. Відкрити рахунки аналітичного обліку до рахунків «Основне виробництво» та «Готова продукція»:

Назва виробництва продукції	Сума, грн.
Виробництво продукції А	1200
Виробництво продукції Б	1400
Всього	2600

Назва виробів	Кількість, шт.	Сума, грн.
Вироби А	500	25000
Вироби Б	775	31000

Завдання 5. Скласти бухгалтерські статті і записи на рахунки господарські операції. Необхідні суми визначити.

№ з/п	Господарські операції	Сума, грн.	Кореспондуючі рахунки	
			ДГ	КГ
1	2	3	4	5
1.	Списані основні матеріали на виробництво продукції			
	А	35400		
	Б	38600		
	Усього			
2.	Витрачено паливо на виробництво продукції:			
	А	3650		
	Б	4380		
	на опалення цехів	1256		
	Усього			
3.	Нарахована заробітна плата робітниками, зайнятим на виробництві продукції			
	А	17900		
	Б	19400		
	Усього			

	Обслуговуючому персоналу	7800		
	Усього			
4.	Нараховано органам соціального страхування від заробітної плати робітників і службовців, віднесеної на виробництво продукції			
	А	1074		
	Б	1164		
	загальновиробничі витрати	468		
	Усього			
5.	Створено резерв відпускних від заробітної плати робітників, зайнятих на виробництві продукції:			
	А	895		
	Б	970		
	Усього			
6.	Утримано податок із зарплати робітників і службовців	4400		
7.	Одержано в касу з поточного рахунку в банку на виплату зарплати робітникам і службовцям	41000		
8.	Виплачено з каси зарплату робітникам і службовцям	41000		
9.	Перераховано з поточного рахунку:			
	прибутковий податок районному фінансовому відділу	4400		
	органам соціального страхування	2706		
	постачальникам	52000		
	Усього			
10.	Нарахована амортизація основних засобів, використаних на виробництво продукції:			
	А	1900		
	Б	2500		
	по основним засобам загальновиробничого призначення	800		
	Усього			
11.	Нараховано райенерго за електроенергію, яку використано на освітлення цехів підприємства	120		
12.	Оприбутковується готова продукція за плановою собівартістю			
	продукція А – 1300т по 53 грн.			
	Продукція Б - 1800т по 38 грн.			
	Усього			

13.	Розподіляються і списуються транспортно-заготівельні витрати по основних матеріалах на виробництво продукції:			
	А	750		
	Б	820		
	Усього			
14.	Розподіляються і списуються загальновиробничі витрати пропорційно сумі заробітної плати на виробництво (див. операцію №3)			
	А			
	Б			
	Усього	10444		
15.	Визначити фактичну собівартість продукції і списати:			
	суму економії по готовій продукції А			
	суму перевитрат по готовій продукції Б			
	Усього			

Завдання 6. Скласти відомість розподілу загальновиробничих витрат.

Завдання 7. Визначити фактичну собівартість готових виробів, знаючи, що незавершене виробництво на кінець місяця становило:

- 1) по виробництву продукції
А – 2781грн.
- 2) по виробництву продукції
Б – 2666грн.

Відомість розподілу загальновиробничих витрат

Об'єкт консультації	Основна заробітна плата виробничих робітників (К ^Г 66)	Сума загально-господарських витрат	Відсоток загально-господарських витрат
Виробництво продукції А			28%
Виробництво продукції Б			28%
Усього			X

Розрахунок фактичної собівартості продукції, тис. грн.

Найменування продукції	Незавершене виробництво на початок місяця	Витати за місяць	Незавершене виробництво на кінець місяця	Фактична собівартість	
				усієї продукції	1т
Продукція А					
Продукція Б					
Усього					

Для коригування фактичної собівартості до планової визначено відхилення:

1) _____ продукції

А _____

2) _____ продукції

Б _____

Усього _____

«Облік процесу реалізації»

Процес реалізації – це сукупність операцій по реалізації виробленої продукції покупцям. Продукція продається за діючими реалізаційними цінами і складає дохід (виручку) від реалізації.

Продукція, відпущена для реалізації, списується за собівартістю виробництва, відображають також фактичну собівартість реалізованої продукції.

Собівартість реалізованої продукції – це виробнича собівартість продукції, яка безпосередньо реалізована.

До собівартості реалізованої продукції відносяться і постійні нерозподілені загальновиробничі витрати.

Дохід (виручка) від реалізації продукції – це сума грошових коштів, які надійшли на рахунок банку або в касу підприємства. Для обліку отриманих доходів призначений 70 рахунок.

До складу доходу від реалізації включають суму податку на додану вартість, акцизний збір та інші податки.

Порядок визначення в сумі доходу від реалізації продукції ПДВ є наступним:

$$\text{Сума ПДВ} = (\text{дохід від реалізації} * \% \text{ПДВ}) : (100 + \% \text{ПДВ})$$

Завдання 8. Відкрити рахунки синтетичного обліку на підставі таких даних:

Господарська операція	Сума, грн.
Готова продукція	27000
Собівартість реалізації	
Доходи від реалізації	
Витрати на збут	
Поточний рахунок	120000
Розрахунки з підзвітними особами	2500
Розрахунки з фінорганамми	1300
Розрахунки з учасниками	2000
Розрахунки з робітниками і службовцями	15000
Розрахунки за страхуванням	1000
Відхилення фактичної собівартості від планової (економія)	1200
Прибутки і збитки (кредит)	50000

Завдання 9. Відкрити рахунки аналітичного обліку до рах. «Готова продукція»:

- 1) вироби А: 300т – 15000грн.
- 2) вироби Б: 200т – 12000грн.

До рах. «Реалізація»:

- 1) рахунок 70 «Доходи від реалізації виробів А», рахунок 90 «Собівартість реалізації виробів А», рахунок 79 «Фінансові результати реалізації виробів А»;

- 2) рахунок 70 «Доходи від реалізації виробів Б», рахунок 90 «Собівартість реалізації виробів Б», рахунок 79 «Фінансові результати реалізації виробів Б».

Завдання 10. Скласти бухгалтерські статті і записати на відповідних рахунках господарські операції:

№ з/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн.	Кореспондуючі рахунки	
			Д ^Г	К ^Г
1.	Відвантажена покупцям готова продукція			
	вироби А – 200т по 50грн.	1000 0		
	вироби Б – 120 т по 60грн.	7200		
	Усього			
2.	Відображаються витрати на відрядження, пов'язані з реалізацією продукції	100		
3.	Нараховано автотранспортному підприємству (АТП) за транспортування продукції, яка реалізується	570		
4.	Нараховано заробітну плату робітникам за навантаження виробів для реалізації	70		
5.	Нараховано органам соціального страхування від суми заробітної плати, нарахованої за навантаження продукції для реалізації	10		
6.	Заборгованість покупців за відвантажені товари (виручка + ПДВ):			
	вироби А (10000+ПДВ)			
	вироби Б (7200+ПДВ)			
	Усього	2064 0		
7.	Списується реалізована продукція за плановою собівартістю:			
	вироби А	1000 0		
	вироби Б	7200		
	Усього			
8.	Нараховано ПДВ у розмірі 20% від вартості реалізованої продукції:			
	вироби А	2000		
	вироби Б	1440		
	Усього			
9.	Перераховано з поточного рахунка:			
	Фінорганам ПДВ	3440		
	Автотранспортному підприємству	570		

	Усього			
10	Списуються в кінці місяця витрати на збут	750		
11	Списується сума відхилення фактичної собівартості продукції від планової, яка припадає на реалізовані:			
	вироби А	400		
	вироби Б	480		
12	Списуються на фінансові результати:			
	1) івартість реалізації (Д ^т 90 додати):			
	виробів А			
	виробів Б			
	2) ручка від реалізації (без ПДВ):			
	вироби А			
	вироби Б			
13	Результати від реалізації списуються на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)»			

Завдання 11. Підрахувати обороти й Сальдо кінцеве по рахунках синтетичного й аналітичного обліку. Звірити дані синтетичного й аналітичного обліку.

Висновки

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 6

«Класифікація рахунків бухгалтерського обліку»

Після проведення практичної роботи студент повинен уміти:

1. відносити рахунки до відповідного класу Плану рахунків;
2. розрізняти балансові (основні, регулюючу, фінансово-результативні, операційні) та позабалансові рахунки;
3. визначати до якої класифікації рахунків за призначенням і структурою відноситься кожен рахунок.

Ключові слова: План рахунків, класифікація рахунків, балансові (основні, регулюючу, фінансово-результативні, операційні) та позабалансові рахунки, матеріальні, грошові, розрахункові й рахунки обліку власного капіталу, контрарні (контрактивні і контрпасивні) та доповнюючі рахунки, розподільчі (збірно-розподільчі, бюджетно-розподільчі), калькуляційні, номінальні й порівняльні рахунки.

Завдання 1. Відомо, що у СП «Колосок» є такі окремі види активів, капіталу і зобов'язань, як: основні засоби; поточний рахунок; сировина і матеріали; каса; статутний капітал; розрахунки з різними дебіторами; готова продукція; нерозподілений прибуток; паливо; розрахунки з виплати робітникам; активи на відповідальному зберіганні; незавершене виробництво; товари; короткострокові позики; бланки суворого обліку. Дайте характеристику всім тим рахункам, які використовує СП «Колосок» для обліку перелічених вище ресурсів і джерел їхнього утворення, за структурою та призначенням.

Класифікація рахунків за призначенням і структурою

Основні	Регулюючі	Операційні	Фінансово-результативні	Позабалансові

Завдання 2. Складіть п'ять господарських операцій, у яких використовуються рахунки із завдання 1. Визначте, до якої групи рахунків за класифікацією та структурою вони відносяться. Рахунки не повинні повторюватися.

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Групи рахунків
		ДГ	КГ	
1				
2				
3				
4				
5				

Завдання 3. Визначте коди (шифри) наведених рахунків. Застосуйте щодо цього План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Усно поясніть, як розшифровуються коди рахунків.

Код рахунку (субрахунку)	Назва рахунку
	Основні засоби
	Знос основних засобів
	Готова продукція
	Додатковий капітал
	Собівартість реалізованих товарів
	Орендовані необоротні активи
	Розрахунки з виплати праці
	Розрахунки з різними дебіторами
	Виробничі запаси
	Розрахунки за виданими авансами
	Каса
	Рахунки в банках
	Розрахунки з підзвітними особами
	Дохід від купівлі-продажу іноземної валюти
	Сировина і матеріали
	Розрахунки зі страхування
	Відсотки за кредит
	Розрахунки з підзвітними особами
	Короткострокові позики
	Розрахунки з постачальниками і підрядниками
	Статутний капітал
	Сировина і матеріали
	Податок на прибуток від звичайної діяльності
	Виробництво
	МШП

Завдання 4. Пояснити, до яких класів рахунків Плану рахунків бухгалтерського обліку належать рахунки 201, 511, 80, 501, 99, 92, 722, 661, 651, 23, 131, 102, 154, 44, 311, 301, 25, 40, 361, 631, для чого вони призначені, що означають їх дебетові та кредитові обороти (збільшення чи зменшення розміру рахунку (+ чи -)), які в кінці звітного періоду повинні закриватися (не повинні мати залишків).

Код рахунку	Зміст господарської операції	Д^Г	К^Г	Відмітка про закриття
201				
511				
80				
501				
99				
92				
722				
661				
651				
23				
131				
102				
154				
44				
311				
301				
25				
40				
361				
631				

Висновки

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 7

«Регістри і форми бухгалтерського обліку»

Після проведення практичної роботи студент повинен уміти:

1. розрізняти форми бухгалтерського обліку;
2. заповнювати реєстри й форми бухгалтерського обліку.

Ключові слова: облікові реєстри, систематичні, комбіновані, аналітичні облікові реєстри, прості й копіювальні записи, методи виправлення помилок: коректурний, «червоне сторно» і додаткових записів, меморіально-ордерна, журнально-ордерна, спрощена автоматизована форми бухгалтерського обліку.

Облікові реєстри - це носії спеціального формату і будови (паперові, машинні), призначені для реєстрації, групування і узагальнення господарських операцій, оформлених відповідними первинними документами, з метою подальшого складання бухгалтерської звітності.

За своїм виглядом бухгалтерські облікові реєстри бувають: бухгалтерські книги, картки, окремі листки (відомості), машинні носії.

Під формою бухгалтерського обліку розуміють певне поєднання різних видів облікових реєстрів, а також послідовність і способи облікових записів.

Меморіально-ордерна форма – характеризується застосування книг для синтетичного обліку і карток для аналітичного.

При використанні **журнально-ордерної форми** обліку інформація з первинних та зведених документів переноситься в журнали й відомості.

Спрощена форма бухобліку може вестися малими підприємствами за їх вибором.

За **автоматизованої ФБО** збір, систематизація та обробка облікової інформації відбувається зі спеціально розробленим програмним забезпеченням.

Завдання 1. Відкрити рахунки по даним:

Назва статті	Сума, грн.	Назва статті	Сума, грн.
Основні засоби	360400	Статутний капітал	910835
Сировина й матеріали	28200	Знос основних засобів	97200
Продукція сільськогосподарського виробництва	30600	Позики банку (короткострокові)	12800
Рослинництво	280300	Розрахунки з робітниками і службовцями	20000
Каса	200	Розрахунки за страхуванням	12400
Поточний рахунок у банку	57900	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	9400
Розрахунки з підзвітними особами	35		
Баланс	1258135	Баланс	1258135

Завдання 2. Відкрити аналітичні рахунки до рах. «Розрахунки з підзвітними особами»: Жук Е.І. – секретар (С-до поч. дебетове – 25грн.), Зайченко П.С. – економіст, Кравчук А.П. – експедитор (С-до поч. дебетове – 10грн.).

Реєстраційний журнал господарських операцій

№ з/п	Документ		Зміст господарської операції	Сума, грн.	Кореспондуючі рахунки	
	дата	№			Д ^т	К ^т

На підставі ПКО оприбутковано гроші в касу						
1	02	155	з поточного рахунку на господарські потреби	500		
2	05	156	з поточного рахунку на виплату зарплати робітникам і службовцям	20000		
3	10	157	від економіста Зайченко П.С. залишок невикористаних підзвітних сум	12		
			Усього	20512		
Видано з каси гроші і списано їх на підставі ВКО						
4	01	160	у підзвіт економісту Зайченку П.С. на відрядження	55		
5	01	161	у підзвіт експедитору Кравчуку А.П. на господарські витрати	70		
6	05	162	робітникам і службовцям для виплати зарплати	19900		
7	10	163	Внесено гроші на позиковий рахунок своєчасно не виданої заробітної плати	100		
			Усього			
Виписки банку						
8	12	5	Перераховано з розрахункового рахунку гроші в погашення заборгованості перед райагропостач за капітальний ремонт по рахунку №235	2300		
9	12	6	Перераховано з розрахункового рахунку гроші автотранспортному підприємству по рахунку №159	860		
10	18	7	Перераховано з поточного рахунку гроші на погашення позики	25000		
Авансові звіти						
12	09	35	Списуються з підзвіту економіста Зайченка І.С. гроші на витрати по відрядженню	43		
13	15	36	Оприбутковуються придбані за рахунок підзвітних сум експедитора Кравчука А.П. сировина й матеріали	60		
14	19	37	Списуються з підзвіту економіста Жука Е.І. гроші на витрати по відрядженню	25		

Завдання 3. У журнали-ордери №1, №2, №3 внести дані із синтетичних рахунків

ЖУРНАЛ 1 по рахунках 30 "Каса", 31 "Рахунки в банку", 33 "Інші кошти"

I. З кредиту рах. 30 "Каса" в дебет рахунків

№ запису	Дата звіту касира	31 "Рахунки в банках"	20 "Виробничі запаси"	36 "Розрахунки з покупцями та замовниками", 37 "Розрахунки з різними дебіторами", 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками", 60 "Короткострокові позики"			66 "Розрахунки по оплаті праці"	91 "Загальновиробничі витрати", 92 "Адміністративні витрати"	
				№	№	№		№	№
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Всього								

II. Відомість 1.1 в дебет рахунка 30 «Каса» з кредиту рахунків:

Сальдо на начало місяця

№	Дата звіту касира	31 «Рахунки в банках»	66 «Розрахунки з оплати праці»	36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», 37 «Розрахунки з різними дебіторами», 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»			Всього
				№	№	№	
1	2	3	4	5	6	7	

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 8

«Інвентаризація активів, зобов'язань підприємства»

Після проведення практичної роботи студент повинен уміти:

1. визначати результати інвентаризації;
2. заповнювати акт інвентаризації.

Ключові слова: інвентаризація, інвентаризаційна комісія, інвентаризаційний опис, звірювальна відомість, інвентаризаційна різниця, матеріально відповідальна особа.

Інвентаризація - як елемент методу бухгалтерського обліку служить для забезпечення відповідності фактичних і облікових даних.

За способом проведення розрізняють суцільну та вибірккову.

За часом проведення – планову і позапланову.

Проведення інвентаризації обов'язкове:

- 1) у разі зміни власника майна;
- 2) перед складанням річної звітності;
- 3) у разі зміни матеріально-відповідальних осіб;
- 4) за присудом судово-слідчих органів;
- 5) у разі ліквідації підприємства;
- 6) у випадках стихійних лих, аварій, розкрадань тощо.

Документальне оформлення результатів інвентаризації: інвентаризаційний опис, інвентаризаційні відомості, порівняльні відомості, від ості розрахунку природних втрат, акт результатів інвентаризації.

Завдання 1. Скласти Акт інвентаризації коштів (за №9), що знаходились у касі підприємства на дату проведення інвентаризації, використовуючи наведені дані: 11.10. 20__р. касир підприємства ВАТ

«Дельта» Хохлова Зоя Володимирівна подала заяву про звільнення у зв'язку з переходом на іншу роботу. Відповідно до діючого законодавства України, керівник підприємства Захарченко С.П. видав наказ від 12.10.20__р. за № 52 «Про проведення інвентаризації коштів у касі». Інвентаризація призначена на день приймання-передачі справ – на 27.10.20__року. До складу комісії призначені: головний бухгалтер підприємства Петренко В.І. та бухгалтер Федотова Л.М.

При здійсненні інвентаризації (у встановлений термін) було виявлено, що у касі: сума готівки склала 1 247 грн.; вартість лотерейних квитків «Спринт» становила 85 грн.; талонів на бензин – 120 грн. Також у касі на зберіганні знаходилась путівка до турбази «Снігова гора» вартістю 548 грн. За обліковими даними загальна вартість коштів та їх еквівалентів по касі повинна складати 2 010 грн. У той же час при перевірці касових ордерів встановлено: останній прибутковий касовий ордер має № 18, останній видатковий касовий ордер – № 41.

Форма № інв.-15

(підприємство, організація)

АКТ № _____

**Інвентаризації наявних грошових коштів, що знаходились у касі
підприємства станом на «__» _____ 20__ р.**

На підставі наказу від ”__” 200__ р. № __ проведена інвентаризація грошових коштів станом на “__” _____ 200__ року.

Під час проведення інвентаризації виявлено:

Разом _____ грн.

(прописом)

За обліковими даними _____ грн.

Результати інвентаризації:

лишок _____ грн.

нестача _____ грн.

Останні номери касових ордерів: прибуткового № _____
видаткового № _____

Голова комісії:

(посада)

(підпис)

Члени комісії:

(посада)

(підпис)

(посада)

(підпис)

Завдання 2. Після складання Акту, там, де це необхідно, зробити запис: «Підтверджую, що всі цінності, перелічені вище, знаходяться на моєму відповідальному зберіганні».

Завдання 3. Обґрунтувати причину лишків або нестач, якщо вони мають місце, та винести рішення від імені керівника підприємства щодо наслідків.

Висновки

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 9

«Основи бухгалтерської звітності»

Після проведення практичної роботи студент повинен уміти:

1. скласти фінансову звітність;
2. виправляти помилки у фінансовій звітності та скласти
3. пояснювальну записку до фінансової звітності.

Ключові слова: бухгалтерська, фінансова звітність, річна, квартальна звітність, Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал, Примітки до фінансових звітів.

Звітність - це система узагальнених і взаємопов'язаних економічних показників поточного обліку, які характеризують результати діяльності підприємства за звітний період.

Бухгалтерська звітність складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів.

Фінансова звітність є складовою частиною бухгалтерської звітності, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік. **Річна звітність підприємств** (крім бюджетних установ, представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності і суб'єктів малого підприємництва, визнаних такими відповідно до чинного законодавства) **включає:**

- Баланс підприємства (форма № 1);
- Звіт про фінансові результати (форма № 2);
- Звіт про рух грошових коштів (форма № 3);
- Звіт про власний капітал (форма № 4).

Квартальна звітність складається зростаючим підсумком з початку року у складі Балансу і Звіту про фінансові результати. Звітність підприємств складається станом на кінець останнього дня звітного періоду - кварталу або року.

Перший звітний період заново створеного підприємства може бути меншим ніж 12 місяців, але не більшим 15 місяців. Звітним періодом підприємства, яке ліквідується, є період з початку звітного року до дати прийняття рішення про його ліквідацію.

Однією із важливих вимог, що ставляться до звітності, підприємств і організацій всіх форм власності, є повнота і достовірність її показників.

Завдання 1. Виписка з головної книги залишків на синтетичних рахунках бухгалтерського обліку на 1.11.20__ року: на підставі залишків синтетичних і аналітичних рахунків сформувані вступний баланс та оборотно-сальдову відомість на початок періоду.

Залишки синтетичних та аналітичних рахунків

№ рахунку	Сума, грн.	№ рахунку	Сума, грн.	№ рахунку	Сума, грн.
10	322373	21	621000	48	80000
11	9060	23	800000	50	2000
13	20000	27	7486	55	9749
15	124	30	3329	60	700
201	17203	31	40630	63	6580
203	24030	36	1345	64	5464
205	32405	377 ДТ	13	377 КТ	5
207	3040	40	1239740	65	800
208	124913	42	23400	66	3000

209	1537	43	739203		
20ТЗВ	124913	44	2760		

Завдання 2. На кінець місяця самостійно заповніть дані.

Підприємство _____	за ЄДРПОУ	Коди
Територія _____	за КОАТУУ	
Організаційно-правова форма господарювання _____	за КОПФГ	
Орган державного управління _____	за СПОДУ	
Вид економічної діяльності _____	за КВЕД	
Середня кількість працівників ¹ _____		
Одиниця виміру: тис. грн.		
Адреса _____		
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):		
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку		
за міжнародними стандартами фінансової звітності		

БАЛАНС

на _____ 20__ р.

Форма №1

Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
залишкова вартість	010		
первісна вартість	011		
накопичена амортизація	012	()	()
Незавершені капітальні інвестиції	020		
Основні засоби:			
залишкова вартість	030		
первісна вартість	031		
знос	032	()	()
Довгострокові біологічні активи			
справедлива (первісна) вартість	035		
первісна вартість	036		
накопичена амортизація	037	()	()
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються методом участі в капіталі інших підприємств	040		
інші фінансові інвестиції	045		
Довгострокова дебіторська заборгованість	050		
Відстрочені податкові активи	060		
Інші необоротні активи	070		
Усього за розділом I	080		
II. Оборотні активи			
Виробничі запаси	100		

Поточні біологічні активи	110		
Незавершене будівництво	120		
Готова продукція	130		
Товари	140		
Векселі одержані	150		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	160		
первісна вартість	161		
резерв сумнівних боргів	162	()	()
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	170		
за виданими авансами	180		
з нарахованих доходів	190		
із внутрішніх розрахунків	200		
Інша поточна дебіторська заборгованість	210		
Поточні фінансові інвестиції	220		
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230		
у тому числі в касі	231		
в іноземній валюті	240		
Інші оборотні активи	250		
Усього за розділом II	260		
III. Витрати майбутніх періодів	270		
Баланс	280		

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300		
Пайовий капітал	310		
Додатковий вкладений капітал	320		
Інший додатковий капітал	330		
Резервний капітал	340		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350		
Неоплачений капітал	360	()	()
Вилучений капітал	370	()	()
Усього за розділом I	380		
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400		
Інші забезпечення	410		
Цільове фінансування ²	420		
Усього за розділом II	430		
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440		
Довгострокові фінансові зобов'язання	450		
Відстрочені податкові зобов'язання	460		
Інші довгострокові зобов'язання	470		
Усього за розділом III	480		
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500		
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510		
Векселі видані	520		
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530		

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-ІУ від 16.07.99 р.

2. Про податок на додану вартість: Закон України № 168/97-ВР від 03.04.97 р.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 р. №87.

4. План рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 р. № 291.

5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства Фінансів України від 31.03.99р. № 291.

6. Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 11.08.94р. № 69.

7. Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку, затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 29.12.00 р. № 356.

8. Бухгалтерський словник / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. - Житомир: ПП«Рута», 2001. -224 с.

9. Білуха М. Т. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник./ Білуха М.Т. - К. : Київський державний торговельно-економічний університет, 2004. - 692с.

10. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник для студентів вузів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит». - 2-ге вид., допов. і перероб./ Бутинець Ф.Ф. - Житомир: ЖІТІ, 2005. - 640 с.

11. Васюта-Беркут О.І., Шепітко Г.Ф., Ромашевська Н.О. Теорія

бухгалтерського обліку. - Навч. посібник / За заг. ред. В. Б. Захожая. - К. : МАУП, 2008. - 176 с.

12. Герасим Л.М., Журавель Г.П., Бруханський В.Ф., Хомин П.Я. Первинний та аналітичний облік на підприємстві: Навч. посібник. - Тернопіль: Астон, 2009.- 463 с.

13. Гольцова С.М., Плікус І.Й. Бухгалтерський облік. - Навч. посібник. / Гольцова С.М, Плікус І.Й. - Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. - 255 с.

14. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. / Грабова Н.М. - К. : Вид-во «АСК», 2006. - 272 с.

15. Деречин В.В. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посібник / В.В. Деречин, М.М. Кізім / За ред. В.В. Деречина. - К.: Центр навчальної літератури, 2009. - 352 с.

16. Кім С.Г, Сопко В.В. Бухгалтерський облік: первинні документи та їх документи: Навч. посібник. / С.Г. Кім, В.В. Сопко - К.: Центр навчальної літератури, 2010. - 440 с.

17. Косміна Р.М. Бухгалтерський облік: Навч. посіб. / Косміна Р.М. - К.: Вища шк., 2008. - 174 с.

18. Кужельний М.В., Цінник В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. / М.В. Кужельний, В.Г. Цінник - К.: КНЕУ, 2004. - 334 с.

19. Лишиленко О.В. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посібник. /О.В. Лишиленко - К.: Центр навчальної літератури, 2005. - 215 с.

20. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посібник. / В.Г. Швець - 2-ге вид. переоб. і допов. - К.: Знання, 2006. - 525 с.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 1	
Предмет і метод бухгалтерського облік.....	5
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2	
Документація бухгалтерській операцій.....	11
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 3	
Бухгалтерський баланс.....	15
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 4	
Система рахунків і порядок відображення в них господарських операцій.....	18
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 5	
Облік процесу постачання.....	31
Облік процесу виробництва.....	34
Облік процесу реалізації.....	39
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 6	
Класифікація рахунків бухгалтерського обліку.....	43
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 7	
Регістри і форми бухгалтерського обліку.....	47
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 8	
Інвентаризація активів, зобов'язань підприємства.....	53
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 9	
Основи бухгалтерської звітності.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	61